

Agterberg e.a.

dieper in te gaan. Het is waar, het wetsontwerp zal toch wel worden aangenomen. Als de doelstelling van de bewindslieden zijn mag, het wetsontwerp met zo weinig mogelijk moeilijkheden door de Kamers te loodsen, dan begrijp ik en waardeer ik deze aanpak. Op dit complexe en netelige terrein zit men al snel met oeverloze discussies vanuit talloze dierbare principes. Toch heb ik het gevoel, dat wij nu een kans hebben gemist om via vragen rondom een ander deel van het wetenschappelijk onderwijs terecht te komen bij een zicht op de problematiek, die aan de crisis van heel het wetenschappelijk onderwijs ten grondslag ligt.

Mij persoonlijk houdt de vraag bezig of het op dit moment niet wat pretentius is om vanuit andere wetenschappen de vraag te stellen: Is theologie een wetenschap of niet? Vruchtbaarder lijkt mij in te zien, dat herstructurering van het wetenschappelijk onderwijs het meest fundamenteel wordt opgeroepen door de van vele kanten aangedragen vragen of docenten nog wel weten, wat gedoceerd, en studenten nog wel weten, wat geleerd moet worden. Vragen omtrent zin en perspectief van het wetenschappelijk onderwijs laten ook opvattingen omtrent wetenschap niet onberoerd. Er lijkt een herontdekking nodig van de diepste eigentijdse waarden, die voor mensen van nu via wetenschappelijk onderwijs en studie bemiddeld kan worden.

Het spreekt vanzelf, dat de beoefenaren van de wetenschappen zelf deze herontdekking tot stand moeten brengen, maar het is mij niet op voorhand duidelijk, dat bij deze herontdekking de theologie niet opnieuw in vruchtbaar gesprek zal dienen te raken met de zoekende wetenschap, en andersom, waarbij ook geheel nieuwe verhoudingen het resultaat kunnen zijn. Daarom zit ik ook met de vraag - ondanks de eerbied die ik graag wil hebben voor de verworvenheden uit het verleden - of het van de kant van de overheid wijs is op dit terrein er nog van uit te gaan, dat de idee van de duplex ordo nog algemene instemming zal blijven vinden. Het lijkt mij dat wij in de nabije toekomst herhaaldelijk met elkaar zullen moeten nadenken over de praktische gestalte van de verhouding van zich veranderende kerken en een staat, die zich ontwikkelt, zowel op dit terrein als op andere terreinen.

Via discussies omtrent een directe toetsing had wellicht nu reeds een begin gemaakt kunnen worden met het overleg met de Kamers, misschien meer moeizaam verlopend, maar meer aansluitend op de feitelijke situatie. In dit verband sprak ik dan ook van een „gemiste kans”.

Mijn tweede opmerking staat tegen de achtergrond van de stormachtige ontwikkeling in de geloofsgemeenschappen. Wij kunnen thans voor verrassingen komen te staan. Gefeliciteerd de theologen met deze bekroning, maar het lijkt mij, dat deze felicitatie op het moment in Heerlen wat pijnlijk aankomt. Mijn vraag nu houdt verband met de criteria voor subsidiëring, die straks bij de definitieve regeling uitgewerkt gaan worden. Aan de overkant is opgemerkt, dat gegevens als aantal studenten en aantal leden van een geloofsgemeenschap mede-bepalend kunnen zijn. Zijn deze criteria voldoende in deze tijd? Zijn zij met name voldoende als indicatoren van de levensvatbaarheid van een theologische hogeschool? Het lijkt mij, dat niet uitgesloten geacht mag worden, dat vanuit botsingen en meningsverschillen plotseling nieuwe theologische opleidingen kunnen ontstaan, waarbij de vraag is, of zij na een aantal jaren nog wel bestaan. Misschien mag de overheid dit eerst even afwachten?

De heer **Koopman** (P.v.d.A.): Mijnheer de Voorzitter! Na het boeiende en goed gedocumenteerde betoog van de heer Beerekamp heb ik geen behoefte aan het houden van een breed opgezette interventie. Het zou bovendien zeer onverstandig zijn, want deze zou bij die van de heer Beerekamp alleen maar in het niet kunnen zinken. Wat ik wel wil doen is, namens mijn fractie, nader ingaan op een naar onze mening onbevredigend antwoord in het eindverslag om dan naar aanleiding daarvan een nadere vraag te stellen.

In het eindverslag over wetsontwerp nr. 11 312 verwijzen Minister en Staatssecretaris - dit is al herhaalde malen gezegd - naar het stelsel van de duplex ordo, waarbij enerzijds sprake is

Koopman e.a.

van godsdienstwetenschap, waarop normen van algemene wetenschapsbeoefening zouden kunnen worden toegepast en waarbij anderzijds de theologie in engere zin, die de inhoud van het openbaringsgeloof bestudeert, een rol speelt.

Hoe boeiend deze opmerkingen ook zijn, zij hebben geen betrekking op het door ons in het voorlopig verslag naar voren gebrachte bezwaar. Dit bezwaar sloeg namelijk op een zinsnede uit de memorie van toelichting, die letterlijk als volgt luidde:

„De beoordeling van de wetenschappelijke waarde (ik leg hierbij bewust de nadruk op de woorden „wetenschappelijke waarde”) van het confessioneel/theologisch onderwijs en van de deugdelijkheid van het onderwijs voor de opleiding van bekleeders van kerkelijke ambten en bedieningen, kan voor zover het de kern van de zaak betreft slechts geschieden door bevoegde beoordelaars binnen de sfeer van dat geloof.”

Het komt ons nog steeds voor dat het eerste deel van deze zin niet juist is. De wetenschappelijke waarde van welk onderwijs dan ook, dient te worden beoordeeld aan de hand van algemeen wetenschappelijke normen en dus eventueel ook door wetenschapsbeoefenaars buiten de sfeer van een bepaald geloof.

Met het tweede deel van de zin kunnen wij ons verenigen, want zodra het gaat om de deugdelijkheid van het onderwijs voor de opleiding van bekleeders van kerkelijke ambten en bedieningen, is inderdaad beoordeling binnen de sfeer van de confessie het meest adequaat, hoewel ook daarbij zonder twijfel een aantal algemene maatstaven met betrekking tot het niveau van het onderwijs zouden kunnen worden toegepast.

Het tweede gedeelte van de zin is voor ons dan ook wel aanvaardbaar, vooral nu de Minister en de Staatssecretaris in het eindverslag opmerken, dat de in het wetsontwerp vervatte regeling moet worden gezien als een tijdelijke en indirecte toetsing, als een voorlopige oplossing.

Wij zullen graag van de Staatssecretaris vernemen, of hij onze bezwaren met betrekking tot het eerste gedeelte van het citaat uit de memorie van toelichting deelt.

Overigens zullen wij, zoals wij al eerder vermeldden, onze steun aan dit wetsontwerp geven, omdat het op het stuk van rechtsgelijkheid een verbetering inhoudt en aan een vorm van tenachterstelling van een aantal theologische hogescholen ten opzichte van de theologische faculteiten een einde maakt.

De beraadslaging wordt geschorst.

Aan de orde is de behandeling van het **Voorstel van wet van de leden Geurtsen en Van Schaik tot wijziging van de Wet op de Kansspelen (11 549)**.

De **Voorzitter**: Ik herinner aan de mededeling, welke ik in het begin van de vergadering in verband met dit te behandelen wetsontwerp heb gedaan en stel thans vast, dat ingevolge artikel 68 van het Reglement van Orde van onze Kamer het plaatsnemen van de heren Geurtsen en Van Schaik, die ik bij dezen hartelijk welkom heet, achter de regeringstafel is gelegaliseerd.

Afgewacht zal nog moeten worden, of de rolverdeling en de indieners als „bewindslieden” en de Kamer zal bevallen.

De beraadslaging wordt geopend.

De heer **Diepenhorst** (A.R.P.): Mijnheer de Voorzitter! U en deze vergadering lopen, in aansluiting op een ontwerp dat voor ons ligt, de kwade kans, een zwaartillend betoog te moeten aanhoren, dat bij velen slecht valt. De meesten, hier aanwezig, durven vermoedelijk wel vijf tegen één te verwerpen, dat de bekende tiraden tegen de speelwoede zullen klinken en dat, gepaard aan het afsteken van enig vuurwerk en stellig na een paar betuttelende opmerkingen, het mijnerzijds non placet zal worden uitgesproken: ik ben ertegen. Men heeft in zoverre gelijk, dat ik het